

РЕЦЕНЗИЯ

от д-к Маргарита Николова Карамихова, професор във ВТУ «Св. св. Кирил и Методий»

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен 'доктор'

в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки

професионално направление 3.1. Социология, антропология и науки за културата

докторска програма Социална антропология

Автор: Анелия Илиева Авджиева

Тема: Мобилност, джендър и социални мрежи при ромите

Научен ръководител: доц. д-р Добринка Парушева, ПУ „Паисий Хилендарски“

1. Общо описание на представените материали

Със заповед № Р33-5151 от 30.10..2017 г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ (ПУ) съм определена за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема „Мобилност, джендър и социални мрежи при ромите“ за придобиване на образователната и научна степен ‘доктор’ в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.1. Социология, антропология и науки за културата, докторска програма Социална антропология. Автор на дисертационния труд е Анелия Илиева Авджиева – докторантка в редовна форма на обучение към катедра Етнология, с научен ръководител доц. д-р Добринка Парушева от ПУ „Паисий Хилендарски“.

Представеният от Анелия Илиева Авджиева комплект материали на хартиен носител е в съответствие с Чл.36 (1) от Правилника за развитие на академичния състав на ПУ. Той включва пакет от 18 изисквани документи. Между тях, изискваните от Закона и Правилника са:

- молба до Ректора на ПУ за разкриване на процедурата за защита на дисертационен труд;
- автобиография в европейски формат;
- нотариално заверено копие от диплома за висше образование (ОКС ‘магистър’)
- заповед за записване в докторантура;
- заповед за провеждане на изпит от индивидуалния план и съответните протоколи за издържани изпити (7 бр.) с преобладаващ успех Отличен (6.00);

- протоколи от катедрени съвети, свързани с докладване на готовност за откриване на процедурата и с предварително обсъждане на дисертационния труд;
- дисертационен труд;
- автореферат;
- списък на научните публикации по темата на дисертацията;
- копия на научните публикации;
- списък на забелязани цитирания;
- декларация за оригиналност и достоверност на приложените документи;
- справка за спазване на специфичните изисквания на съответния факултет;

Докторантката е приложила 3 броя публикации.

При придвижването и реализацията на цялата процедура до насочването на труда за публична защита не са допуснати нарушения и са спазени всички законови изисквания. На базата на представените документи има всички основания да се заключи, че процедурата по обявяването и провеждането на докторантурата и насочването ѝ към защита е осъществена в пълно съответствие със Закона за развитието на академичния състав в Република България, Правилника за неговото приложение, както и с вътрешния Правилник за развитие на академичния състав на ПУ „Паисий Хилендарски“. Даденият по-нататъшен ход на процедурата изцяло отговаря на изискванията на посочените нормативни актове.

2. Кратки биографични данни за докторанта

Докторант Анелия Авджиева е дипломиран бакалавър по Етнология в ПУ „Паисий Хилендарски“ (2011 г.). По време на обучението си в бакалавърска степен се е включила в академична мобилност по програмата за академичен обмен Еразъм (Любляна, Словения). През 2013 г. се е дипломирала като магистър по Етнология. От 2014 г. до 2017 г. е редовна докторантка, като в хода на докторантурата активно използва възможностите за академичен обмен и разширяване на експертизата си (Regensburg University, Germany).

3. Актуалност на тематиката и целесъобразност на поставените цели и задачи

Докторатката се вписва в над половин вековната традиция за изследване на трудовата женска мобилност, като част от процеса на феминизация на миграционните движения през втората половина на XX и първите декади на XXI век. Фокусирането върху два случая на мобилни ромски жени от различни селища в един регион, отговаря на нарастващата тенденция за изследване на ефектите на трудовата мобилност върху различни ромски общности. Докторантката си е поставила за *цел да допълни знанието за влиянието на трудовата женска мобилност върху мрежовите обмени*. Така докторатът влиза в линията на създаване на гра-

диво за съвременните процеси, което ще дава ориентири за следващи изследвания. Свързаните с основната цел задачи са формулирани релевантно.

4. Познание на проблема

Докторантката демонстрира задълбочени познания на актуалната академична литература, свързваща изследваните процеси чрез избрания транс-дисциплинарен подход. Поставените цел и задачи закономерно налагат фокусиране върху теориите за социалния капитал и мрежите, които докторантката се стреми да представи чрез критичен прочит. Избраното микроскопско изследване залага граници на проучването, които докторантката успешно е осмислила и овладяла. В предварително зададените рамки на изследването, докторант Авджиева демонстрира висока степен на познание на проблемите но, налага се отново да се върна на заглавието на доктората – то би предположило съвсем друго изследване. В този контекст, по тази точка, изисквана от Критериите за написване на рецензия, бих написала, че докторантката се фокусира върху два частни случая, които осветляват в **детайли само на част от голямото табло на съвременните ромски женски миграции**, следователно може да се говори за разминаване между заявените в заглавието изследователски намерения и представените резултати.

5. Методика на изследването

Избраните методи за набиране на емпирична информация са адекватни на поставената основна цел на изследването. В Първа глава коректно са представени методическите трудности, които докторантката е срещала при сравнително скромната си по обем теренна работа. Така тя се вписва в тенденцията на съвременната антропология и етнология, която се фиксира върху проблемите на изследователите за печелене на кредит на доверие; от друга страна, опитът на плеяда изследователи не-роми, преди нея, показват, че процесът на печелене на кредит на доверие не подлага на риск изпълнението на методическите задачи, ако е воден, според съвременните правила на „влизане“ в каквато и да било група. В този смисъл разширяването на кръга на изследваните казуси би било от полза за обосноваването на изводите. Плюс на работата е представянето на емпиричния материал – градиво за следващи изследвания.

6. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Дисертационният труд „Мобилност, джендър и социални мрежи при ромите” е с общ обем от 342 страници, от които основен текст – 219 стр. и приложения – 117 стр. Цитираната библиография включва 195 заглавия на български и английски език, както и 13 интернет източника.

Трудът е структуриран съобразно с поставената цел в Увод, три глави и Заключение. Логично в Първа глава са представени методическите и методологическите рамки на изследването. Втора глава коментира две характерни дейности в полето на международния труд – куфарната търговия и работата в различни европейски държави. В тази глава детайлно са представени и анализирани фините, сложни договаряния на основните актьори при вземане на решения и при пристъпване към конкретна трудова мобилност или отказ от действие.

В Трета глава вниманието на авторката е съсредоточено върху различните ефекти на трудовите мобилности върху полетата-социални мрежи (икономическо, информационно, социо-културно). Добре структурирани са разграниченията на нива личност – семейство – група - извънгрупови общувания. Отграничени са пространствените измерения на социалния обмен.

В Заключението бих очаквала докторантката да „излезе“ от терена и да представи резултатите от изпълнението на целта и задачите на изследването си, съгласно с българската академична традиция на структуриране на Заключение. Обемът на Заключението ѝ е дал възможност да разгърне виждането си за извършената работа. Предварително зададените рамки на *целта* и *задачите*, са положили твърди граници, в чиито ограничения тя посреща академичните изисквания.

7. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

Извършено е коректно микроскопско изследване на два специфични случая на женска трудова мобилност, както и на разказаните варианти за възможности тя да бъде реализирана по друг начин при определени условия. Коментирани са игрите на натрупване, валоризиране и споделяне на социален и културен капитал. Формулирана и доказана за конкретните случаи на ромски жени е една **лема** в изследванията на феминизираната трудова миграция след 1970 г. в широкото платно на глобализиращата ни се планета. Потвърдено, чрез конкретните микро-изследвания, е познанието, че трудово мобилните жени добавят знания и умения за заплитане и поддържане на социални мрежи от различен порядък и с разностепенна важност в личния, семейния живот и позицията им в локалната съобщност, независимо от етническата им принадлежност. Всъщност, струва ми се, приносът на този дисертационен труд е в това, че **потвърждава** равнопоставеността на ромските жени от определени социални слоеве, неза-

висимо в какви селищни структури живеят, със съвременните трудови мобилности на гражданите на Република България от различни етнокултурни групи.

8. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Докторантката представя 3 публикации на английски език (едната е под печат). Публикациите са оригинални и свързани с изследваните в дисертационния труд проблеми.

9. Лично участие на докторанта(ката)

На базата на лични наблюдения и разисквания на текстовете, приемам, че трудът е изцяло оригинален и, че формулираните приноси, и получени резултати, са лична заслуга на докторантката.

10. Автореферат

В автореферата са отразени общата характеристика на дисертационния труд, структурата, обема и съдържанието на му, както и научните приноси. Авторефератът покрива в голяма степен изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България, Правилника за неговото приложение, както и с вътрешния Правилник за развитие на академичния състав на ПУ „Паисий Хилендарски“.

11. Критични забележки и препоръки

От предшестващите текстове на Рецензията е ясно, че заглавието и съдържанието на доктората се разминават същностно. В същото време, докторантката е провела академично приемливо микроскопско проучване и резултатите, които е постигнала, са релевантни на целите и на избраната методика.

В автореферата се споменава често феноменът *проституция зад граница*, който не е подкрепен в текста с конкретен материал и излиза от обхвата на двата представени случая. Би било редно в дисертационния труд и във всички негови части да се коментират и анализират *само* изследвани процеси и явления.

Другите свои бележки към текста съм предоставила на докторантката при предварителното обсъждане на работата ѝ. Нейно право е да приеме или аргументирано да опровергае бележките, които са ѝ направени, по време на публичната защита

12. Лични впечатления

От ограничените ми лични контакти с докторант Авджиева оставам с впечатление, че е готова да приема различни гледни точки и да преосмисля критично препоръките, които са ѝ направени.

13. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Бих препоръчала докторантката да преосмисли целия си теренен опит, да допълни и преработи в тази светлина текста и да го публикува, за да бъде използван за нуждите на университетското преподаване по съвременни демографски процеси и динамика на етнокултурните групи.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд *съдържа научни резултати, които представляват оригинален принос в науката* и *отговарят на* изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“. Представените материали и дисертационни резултати съответстват в голяма степен на специфичните изисквания на Философско исторически факултет, приети във връзка с Правилника на ПУ за приложение на ЗРАСРБ.

Дисертационният труд показва, че докторант Анелия Илиева Авджиева **притежава** теоретични знания и професионални умения по научна специалност *Социална антропология*, като демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Поради гореизложеното, давам своята **положителна оценка** за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и **предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен ‘доктор’** на Анелия Илиева Авджиева в област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.1. Социология, антропология и науки за културата докторска програма Социална антропология.

22.11.2017. г.

Рецензент: проф. днк Маргарита Карамихова